אַז בחודש כסלו איז מאיר אין וועלט אַ נייער גילוי, — דער ענין הניסים.

חסידות איז גוט מבאר דעם ענין, אַז באמת איז הנהגת הטבע אויך נסים[40]), נאָר דער חילוק איז: טבע איז אַ גילוי וואָס איז פאַראַן שטענדיק, איז מצד דעם הרגל זעט זיך ניט אָן דער נס, ביז וואַנען אַז מען קען מיינען, אַז עס איז אַ בירה בלא מנהיג ח"ו, אָבער בשעת עס קומט אַ נס, וואָס מען איז ניט איינגעוואוינט אין דעם, דעמאָלט איז דאָס בגילוי, וואָס דאָס איז דער ענין הנסים, אַז עס איז אַ גילוי חדש.

און דערפאַר איז כסלו אַ חודש פון נסים. ווייל עס איז דאָך אַ זמן פון אַ גילוי חדש אין תורה, און אסתכל באורייתא וברא עלמא, ווערט דאָס נמשך אויך אין וועלט, אַז אויך אין דער הנהגה פון עולם איז דאָס אַ זמן פון נסים, אַ גילוי חדש.

דערפאַר איז געווען בחודש כסלו דער נס פון חנוכה, וואָס דער נס איז בשמן — רזין דרזין — און אַ גילוי נעלה ביותר (גאָר אַ הויכער גילוי). ווי דער רמב"ן שרייבט[41]) אין נאָמען פון מדרש, אַז דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו אהרן, שלך גדולה משלהם. די נרות חנוכה זיינען העכער פון נרות המקדש, וואָרום נרות המקדש זיינען ניט קיימים אויף אייביק און נרות חנוכה זיינען קיימים לעולם (אייביק).

און אַזוי אויך שפּעטער איז געווען דער נס פון י"ט כסלו, פון הפצת תורת החסידות וואָס דאָס איז אויך אַן ענין וואָס איז קיים לעד ולעולמי עולמים, ווייל הפצת מעיינות החסידות איז אַ כלי און אַ הכנה צו גילוי המשיח.

(משיחת ש"פ תולדות, תשי"ז)

פרשת וישב
וחנוכה

א. אויפן פסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, טייטשט דער מעזריטשער מגיד[1]): „וישב יעקב" — אַז יעקב איז געווען איינגעזעסן בישיבה ועכבה „בארץ" — אין ערדישקייט. צוליב וואָס האָט ער עס געטאָן? בכדי צונויפקלייבן — „מגורי" (מלשון אוגר קיץ[2])) — די ניצוצות הקדושה וועלכע געפינען זיך אין די גשמיות'דיקע זאַכן און זיי דערהויבן צו „אביו" שבשמים.

און כאָטש אַז די ישיבה ועכבה אין ארץ איז אַ ירידה, איז עס אָבער מער ניט ווי צייטווייליק, און דוקא דורך דעם קומט מען צו אַ תוספת ועלי'.

און דאָס זאָגט ער „בארץ כנען" — כנען מלשון מסחר און ווי עס שטייט ולא יהי' כנעני עוד בבית ה'[3]), און אין מסחר פירט זיך אַז

40) זע סה"מ תשי"א ע' 293.

1) אור תורה ס' וישב.

2) משלי י, ה.

41) רמב"ן עה"ת במדבר ח, ב.

3) זכרי' יד, כא.

פריער גיט מען אויס געלט כדי שפעטער צו פארדינען, אזוי ווי עס שטייט [4] יש מפזר ונוסף עוד.

ב. די הוראה דערפון איז:

א איד דארף ניט זוכן קיין גרויסע זאכן דוקא, נאר זיין עבודה דארף זיין צונויפקלייבן, מברר זיין און מעלה זיין די ניצוצות פון קדושה וועלכע געפינען זיך אין וועלטישע זאכן.

און צוליב וואס דארף מען עס טאן — „אביו״, צוליב זיין פאטער אין הימל. ישראל נמשלו לדבורה [5], מה דבורה כל מה שמסגלת אינה מס־גלת אלא לבעלה כך ישראל כל מה שעושין הוא לאביהם שבשמים (אידן זיינען געגליכן צו א בין, אזוי ווי א בין, אלץ וואס זי נעמט אריין איז דאס פאר׳ן בעל הבית, אזוי אויך אידן — אלץ וואס זיי טוען איז דאס פאר זייער פאטער אין הימל), ניט קיין עבודה על מנת לקבל פרס (אויף צו קריגן א באַ־לוינונג) אין גשמיות אדער אין רוח־ניות [6], נאר די גאנצע עבודה דארף זיין לאביו שבשמים.

און בכדי צו פועל׳ן ביי זיך אז אין דער עבודה זאלן זיך ניט אריינ־כאפן קיין פניות, איז דאס דורך עבודה אין פשוט׳ע ענינים דוקא. בשעת ער האט צו טאן מיט דער־הויבענע ענינים פון הבנה והשגה, דארטן קאנען זיך אריינכאפן פניות, און בכדי אז זיין עבודה זאל זיין א ריינע, אן פניות, איז דאס דורך עבו־דה פשוטה אין ענינים פשוטים דוקא.

און אזוי ווי דער רבי כ״ק מו״ח אדמו״ר האט געזאגט אז די פשיטות פון אנשים פשוטים פארבינדט זיך מיט פשיטות העצמות [7], אזוי אויך דא: די פשיטות פון עבודה אין ענינים פשוטים, פארבינדט זיך מיט פשיטות העצמות.

און דאס איז די מעלה פון קבלת עול, וואס צוליב דעם ווערן אנגע־רופן אידן בשם צבאות הוי׳ [8] — דעם אויבערשטנס ארמייען — ווארום דער ענין פון א זעלנער איז קבלת עול.

און דאס איז דער פשט וישב יעקב בארץ מגורי אביו, אז בכדי צוקו־מען צום „אביו״, אז זיין גאנצע עבו־דה זאל זיין נאר פאר אביו שב־שמים, איז דאס דורך ארץ מגורי דוקא, דורך עבודה פשוטה, אן חכמות און אן פשט׳לעך, וואס דעמאלט פאר־לירן זיך אלע פניות און מען פאר־בינדט זיך מיט אביו.

און דאס איז די אנווייזונג פון יעקב אבינו. יעקב האט געטאן אין עבודת הבירורים. ער איז געגאנגען קיין חרן און געארבעט בצאן לבן, און גאר שטארק געהארעוועט, אזוי ווי עס שטייט, ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני [9], און אוי־סער הארעוואניע איז געווען אין דעם אויך צער פון גוף.

וואס פון דעם ברענגט דער אלטער רבי [10] א ראי׳, אז כאטש א מענטש

---

4) משלי יא, כד.

5) זע דברים רבה פ״א, ו. לקו״ת ראה כח, ד.

6) תורה אור יא, ב. יח, ב.

7) ספר המאמרים תש״ט ע׳ 205.

8) שמות יב, מא. זע המשך באתי לגני, תש״י, אות י׳ און ווייטער.

9) בראשית לא, מ.

10) שו״ע אדה״ז חו״מ הל׳ נזקי גוף סעיף ד, ובקו״א סק״ב.

האָט ניט קיין שום רעכט איבער זיין אייגענעם קערפּער, צו שלאָגן און פּייניקן אים, ווייל דער קערפּער געהערט ניט צו אים נאָר צום אויבערשטן, אָבער פונדעסטוועגן „לצורך" (ד. ה. צוליב געלט, וואָס אין רוחניות איז דאָס דער ענין פון עבודת הבירורים) — מעג מען.

כאָטש יעקב האָט געקענט טענה'ן: נאָך וואָס זאָל איך גיין אין חרן? אמת טאַקע אַז יעקב מיט עשו'ן קענען ניט זיין צוזאַמען, אָבער מצד דעם האָט מען דאָך עשו'ן געקענט אַוועקשיקן פון באר שבע קיין חרן און יעקב זאָל בלייבן אין באר שבע בבית מדרשו של שם ועבר?

אָבער יעקב האָט קיין קשיות ניט געפרעגט, און געגאַנגען טאָן זיין עבודה אין עבודת הבירורים בדרך קבלת עול, און הגם ער האָט עס געטאָן מיט קבלת עול, האָט ער דאָס געטאָן מיט אַ חיות און שמחה, אַזוי ווי עס שטייט וישא יעקב רגליו[11].

און דורך דעם, איז ניט נאָר וואָס ביי אים איז ניט געווען קיין ירידה נאָר אדרבה, מטתו שלימה, מיט אַלע ענינים וואָס ער האָט פון דאָרטן מיטגענומען[12].

און דאָס מיינט בארץ כנען, מלשון מסחר, אַז ער האָט פון דעם פאַרדינט, וואָרום ער האָט מברר געווען אַלע ניצוצות ביי לבן'ען און אויך ביי עשו'ן, ביז אַז דורך המשכת המקיף וואָס ער האָט ממשיך געווען אויף עשו'ן האָט ער גע'פּועל'ט אַז „וישקהו" — ער האָט אים געקושט[13] — מיטן גאַנצן האַרצן.

און אויך מיינט כנען — מסחר בגשמיות, אַז ער איז רייך געוואָרן מיט אַ גרויסער עשירות, אַ סך מערער ווי פריער.

ד. און דאָס איז אַן אָנווייזונג צו יעדער אידן, אַז דורך דעם וישב בארץ מגורי אביו, איז — בארץ כנען. יש מפזר ונוסף עוד. דורכן פיזור וירידה, פאַרדינט ער זיין פרנסה אין רוחניות, און זיין פרנסה אין גשמיות.

ביז מען פועל'ט דערנאָך — עד אשר אבוא אל אדוני שעירה[14]. וואָרום עבודת הבירורים בדרך קבלת עול וחיות, וואָס דערלאַנגען אין פנימיות הנפש, פועל'ט ביאת משיח הפּרטי ביי זיך[15], וואָס דאָס איז אויך אַ הכנה צו ביאת משיח הכללי, דער ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו[16].

(משיחת ש"פ וישב, כ' כסלו, תשטו"ב)

ה. אין פ' וישב דערציילט די תורה וועגן יוסף הצדיק, אַז ער איז געווען יפה תואר ויפה מראה, און האָט מסלסל געווען בשערו[17], ומצד דעם איז ותשא אשת אדוניו גו', און מען האָט אים אַריינגעזעצט אין תפיסה, און אויך זייענדיק דאָרטן, איז — אשר הוא עושה ה' מצליח.

אין דעם סיפור זיינען פאַראַן צוויי

11) בראשית כט, א. זע בראשית רבה שם ובפירש"י.

12) זע אויבן עמוד 63־64.

13) בראשית לג, ד. ב"ר עח, ט. זע תו"א פ' וישלח כו, א.

14) בראשית לג, יד ושם בפירש"י.

15) זע אגה"ק ס"ד.

16) עובדי' כא.

17) רש"י עה"ת בראשית לט, ו. וזח"א קפט, ב.

טײלן: א) בנוגע יוסף'ן, אַז ער איז געװען יפה תואר ויפה מראה, און ב) בנוגע אשת פוטיפר. בײדע טײלן זײנען, אַזױ װי אַלע ענינים פון תורה, אײביקע אָנװײזונגען פאַר אונזער פירונג אין טאָג־טעגלעכן לעבן.

ו. אויף יוסף'ן שטייט: יוסף הוי' לי בן אחר. טייטשט כ"ק אדמו"ר הצ"צ[18], אַז יוסף'ס עבודה איז באַשטאַנען צו מאַכן אַן "אחר" (אַ פרעמדן) פאַר אַ "בן". דאָס הייסט מאַכן בעלי תשובה.

דעם כוח אויף דעם האָט יוסף געהאַט, ווייל ער אַליין איז געווען יפה תואר ויפה מראה. יוסף אַליין איז געווען שיין אין אַלע ענינים, סיי אין מצות עשה סיי אין מצות לא תעשה (ווי עס ווערט דערקלערט אין פילע ערטער[19]) אַז תואר איז דער ענין פון מצוות עשה און מראה — מצוות לא תעשה), דערפאַר האָט ער געקענט פועל'ן אויך אויף אַנדערע, מאַכן פון "אחר" — "בן".

און דאָס איז אַ הוראה צו יעדער איינעם, וואָס ביי יעדער איינעם מאָנט מען דאָך, ער זאָל טאָן ניט נאָר מיט זיך נאָר אויך מיט יענעם. איז בכדי צו אויפטאָן מיט יענעם, דאַרף מען געדענקען דעם כלל, קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים[20]. מען דאַרף אַליין זיין "יפה תואר ויפה מראה", וועט מען קענען פועל'ן אויך אויפן צווייטן.

מען מיינט ניט צו זאָגן, אַז מען זאָל וואַרטן מיט פאַרנעמען זיך מיט אַ צווייטן אידן ביז מען וועט צוקומען אַליין צו תכלית השלימות — דאָס איז זיכער ניט אַזוי. ניט קוקנדיק אויף דעם אייגענעם מצב מוז מען טאָן אויך מיט יענעם, און מען טאָר ניט אָפּלייגן.

אָבער פון דער צווייטער זייט דאַרף מען געדענקען אַז מען מוז טאָן מיט זיך, פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, און דאָס — דער פאַרריכטן די אייגענע חסרונות — איז נוגע ניט נאָר צו זיך אַליין נאָר אויך צו יענעם.

וואָרום בשעת מען האָט אַליין חסרונות, וואָס מען טוט ניט אין פאַרריכטן זיי, פילט דאָס דער צווייטער, און במילא קען מען ניט אויפטאָן אין דעם צווייטן, דאָס וואָס מען דאַרף אין אים אויפטאָן.

דאַרף מען וויסן די גרויסע אחריות וואָס מען האָט בנוגע צו פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, וואָרום אויב מען טוט ניט אין דעם, שאַדעגט מען ניט נאָר זיך אַליין נאָר אויך אַנדערע.

מען דאַרף לייגן גאָר גרויס השתדלות אויף צו זיין אַליין יפה תואר ויפה מראה, וואָרום דאָס האַנדלט זיך ניט וועגן אַ יחיד נאָר וועגן אַ רבים.

ז. די הוראה פון דער מעשה מיט אשת פוטיפר איז:

רז"ל דערציילן אונז[21], אַז אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה. זי האָט געזען אַז פון איר וועלן אַרויסקומען קינדער צו יוסף'ן, נאָר זי האָט אַ טעות געהאַט; דאָס איז געווען ניט פון איר נאָר פון איר טאָכטער.

18) אור התורה ויצא רכ, א.
19) זע ד"ה ויהי אומן תרכ"ז.
20) ב"מ קז, ב.
21) זע רש"י בראשית לט, א.

זעט מען דערפון, אַז עס קען זיין אַן ענין וואָס אין חיצוניות און בפועל איז דאָס אינגאַנצן אַ היפך פון קדושה, אָבער אין פנימיות איז זיין כוונה גאָר לשם שמים, אויף מוסיף זיין און אויפטאָן אין קדושה.

דער אַלטער רבי רעדט אין תניא [22], אַז בשעת אַ איד שטייט און דאַוונט און בשעת מעשה קומט צו אים אַ גוי און ער איז אים מבלבל, דאַרף דאָס אין אים פועל'ן, אַז ניט נאָר דאָס זאָל אים ניט אָפּשוואַכן, נאָר אדרבה, דאָס גופא זאָל אין אים מעורר זיין מער חיזוק, אַז ער זאָל דאַוונען מיט מער כוונה פון טיפעניש פון האַרצן.

אין פלוג, איז דאָך ניט פאַרשטאַנדיק, אויב די כוונה אין דעם איז מעורר צו זיין דעם אידן ער זאָל דאַוונען מיט מער כוונה, היינט פאַרוואָס קומט עס עפּעס אין אַזאַ אופן וואָס אַ גוי זאָל אים שטערן פון דאַוונען, וואָס דאָס איז דאָך אַ פאַרקערטער ענין?

נאָר דער פשט איז, אַז דער גוי אַליין אין זיין פנימיות און שרש (וואָס דער שרש פון יעדער זאַך איז דאָך אין קדושה) ווייס און פילט אַז ער דאַרף עפּעס מוסיף זיין אין קדושה, נאָר אַזוי ווי דאָס גייט דורך דורך דער פאַרמיטלונג פון אַ גוי דאָ למטה, וואָס ער איז דאָך היפך הקדושה, דערפאַר דריקט זיך דאָס אויס אין אַ פאַרקערטן אופן. אָבער די כוונה פנימית איז אויף צו העלפן און מוסיף זיין אין קדושה.

אַזוי ווי דער מעזריטשער מגיד נ"ע זאָגט, אַז דער גאַנצער ענין, וואָס לבן איז נאָכגעלאָפן נאָך יעקב'ן איז געווען, ווייל עס האָבן געדאַרפט צוקומען נאָך אותיות אין תורה, דערפאַר איז לבן נאָכגעלאָפן נאָך יעקב'ן, וואָס דער סיפור איז אַריינגעשריבן געוואָרן אין תורה, און דורך דעם איז צוגעקומען אַ פרשה אין תורה.

און דאָס איז אַ הוראה בנוגע צו אַלע העלמות און הסתרים אויף עבודת הוי', וואָס דער אמת איז ווי דער ענין שטייט בפנימיותו ובשרשו, אַז ניט נאָר וואָס ער איז ניט קיין מנגד אויף קדושה, נאָר אדרבה ער העלפט גאָר צו קדושה, נאָר ווי־באַלד דאָס גייט דורך דורך אַזאַ צינור, דערפאַר טייטשט זיך דאָס אויס אין אַ פירוש הפכי. אָבער אין פנימיות איז דאָס אַ הילף און אַ הוספה אין קדושה.

און בשעת דער מענטש וועט זיך ניט נאַרן און ניט האָבן דעם טעות וואָס דער גוי האָט, נאָר ער וועט וויסן אַז אין רע יורד מלמעלה [23] עס איז גאָר ניטאָ קיין העלמות והסתרים און אַלע ענינים וואָס ער זעט זיינען אַ סיוע אין קדושה, ובמילא איז ניט נאָר וואָס דער העלם דאַרף אין אים ניט פועל'ן קיין שוואַכקייט, נאָר אדרבה, דאָס דאַרף נאָך אין אים פועל'ן אַ תוספות כוח וחיזוק,

בשעת ער וועט דאָס דערפילן און אָפּמאַכן ביי זיך אַ פעסטן באַשלוס מיט אַן אמת, — איז פאַרן אמת ווערן אַלע בטל, עס ווערן בטל אַלע

22) אגה"ק סכ"ה.

23) זע בראשית רבה פ' נא, ג.

העלמות והסתרים, מניעות ועיכובים, ווארום דורך דעם וואס ער ווייס דעם אמת אַז אין יעדער זאַך איז דאָ אַ ניצוץ אלקי און אַלץ איז אַ סיוע צו קדושה, דורך דעם פועל'ט ער אויך אין דעם דבר המעלים, אַז עס ווערט אין אים דערוועקט און אַנטפּלעקט זיין ניצוץ, ובמילא איז אויך דאָ למטה זעט זיך אין אים אָפּ די כוונה האמיתית, אַז דאָס ברענגט אַ הוספה אין קדושה.

ח. און דאָס איז די הוראה פון דעם מאמר רז"ל אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה:

בשעת ס'איז דאָ אַ העלם והסתר זיינען דאָ צוויי דרכים אין דעם: איין דרך איז: מלחמה האַלטן מיט דער זאַך וואָס איז מעלים, דאָס הייסט, מען נעמט דאָס טאַקע אַן פאַר אַן אמת'ן העלם והסתר, און מען האָ־רעוועט מיט אַלע כחות אויף מלחמה האָבן אַנטקעגן דעם. די צווייטע וועג (וואָס זי איז אַ געשמאַקערע) איז: מען ווייס אַז בפנימיות איז דאָס גאָר אַ סיוע צו קדושה, און בשעת מען שטעלט זיך אַזוי אַוועק, איז מען דאָס מעורר ומגלה, אַז דאָס קומט אַראָפּ אויך בגילוי אַז דורכן דבר המעלים גופא קומט צו אַ תוס־פות אור אין קדושה.

(משיחת י"ט כסלו, תשח"י)

חנוכה

ט. וועגן חנוכה געפינען מיר צוויי קעגנגעזעצטע ענינים:

א) עס שטייט אין ספרים [24]) אַז חנו־כה איז מלשון חינוך. אַזוי איז אויך מובן בפשטות בלשון חנוכת המזבח

וחנוכת בית המקדש, אַז דאָס איז געווען אַן אָנהויב, מען האָט אָנגע־הויבן טאָן דעם אויבערשטנס עבודה (אין בית המקדש בכלל און אין מזבח ומנורה בפרט) פון דאָס ניי, — אַן ענין פון חינוך.

ב) דער נס פון חנוכה איז גע־ווען אַז מען האָט געפונען אַ פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול [25]). כאָטש על־פי דין האָט מען געקענט מדליק זיין אויך מיט שמ־נים טמאים, ווארום טומאה דחוי' אָדער הותרה בצבור [26]), פונדעסטוועגן — בכדי צו ווייזן חיבתם של ישראל, האָט דער אויבערשטער באַוויזן אַ נס, מען זאָל קענען ניט נאָר אָנ־הויבן מקיים זיין די מצוה, נאָר מקיים זיין די מצוה בתכלית ההידור, אָן קיינע היתרים, אַפילו ניט קיין אויס־געהאַלטענע היתרים — היתרים על פי שלחן ערוך.

זעט מען דערפון די הוראה, אַז בשעת עס רעדט זיך וועגן אַן ענין פון קדושה, דאַרף מען באַלד אין אָנהויב, אין אָנפאַנגס חינוך, עס טאָן בתכלית השלימות ובתכלית ההידור.

י. די זעלבע זאַך בפרט איז בנו־גע חינוך הבנים והבנות: באַלד פון קינדוויז אָן דאַרף מען זיי געבן אַ גאַנצע אידישקייט, אָן קיינע פשרות און אָן קיינע היתרים.

באַווארענען אַז — גם כי יזקין לא יסור ממנה [27]), קאָן מען ניט דורך פאַרלאָזן זיך אַז בשעת ער וועט ווערן עלטער און זיין אין גאַס, וועט מען

---

24) זע מהרש"א שבת כא, ב.

25) שבת כא, ב.

26) פסחים פ, א.

27) משלי כב, ו.